

Ad-programma  
International Trade  
Management  
Business School  
Notenboom

8 maart 2015

## Inhoudsopgave

Samenvattend advies	3
1 Werkwijze panel	5
2 Beschrijving van het Ad-programma	6
2.1 Algemeen	6
2.2 Profiel instelling	6
2.3 Profiel Ad-programma	6
3 Ad-programmasbeoordeling	7
3.1 Beoogde eindkwalificaties	8
3.2 Programma	10
3.3 Personeel	13
3.4 Voorzieningen	14
3.5 Kwaliteitszorg	14
3.6 Toetsing	15
3.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	15
3.8 Algemene conclusie over de kwaliteit van het Ad-programma	15
4 Overzicht oordelen	16
Bijlage 1: Samenstelling panel	17
Bijlage 2: Programma locatiebezoek	18
Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	18
Bijlage 4: Lijst met afkortingen	18

## Samenvattend advies

Business School Notenboom (BSN) heeft een aanvraag ingediend voor een Toets nieuw Ad-programma International Trade Management (ITM). Het Ad-programma ITM gaat onder de geaccrediteerde hbo-bachelor opleiding Business Administration vallen van BSN. De aanvraag heeft een voorgeschiedenis. De NVAO adviseerde in 2012 positief over het Ad-programma International Trade Management (ITM) als programma van de hbo-bachelor opleiding International Business and Management Studies. Op 31 augustus 2014 verviel de CROHO registratie voor deze bacheloropleiding en daarmee ook de registratie voor het Ad-programma ITM. De instelling heeft toen de NVAO verzocht of het Ad-programma ITM ondergebracht kan worden bij de hbo-bacheloropleiding Bachelor of Business Administration. De NVAO heeft welwillend op dit verzoek gereageerd, maar wel een positief oordeel op een (maatwerk) Toets nieuw Ad-programma als voorwaarde gesteld. Maatwerk wil zeggen dat het huidige panel in de mate waarin dat mogelijk is gebruikmaakt van de oordelen in de beoordelingsrapporten van 2012 (over het Ad-programma) en 2013 (over de bacheloropleiding Business Administration).

De beschreven eindkwalificaties voor de Ad ITM opleiding passen wat betreft niveau en oriëntatie (associate-degree en hbo) in het Nederlandse kwalificatieraamwerk (NLQF, niveau 5): de eindkwalificaties zijn door BSN weliswaar in vrij algemene 'can do' statements beschreven, maar ze dekken de NLQF niveau 5 kwalificaties goed genoeg af. Ook vanuit de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van het Ad-programma lijkt die dekking goed genoeg aanwezig.

Het panel stelt vast dat de onderbouwing van de arbeidsmarktrelevantie in de aanvraag van 2012 in 2015 nog steeds van kracht is. De toelichting die de instelling daarbij geeft in het voorliggende informatiedossier is voldoende overtuigend.

Het panel stelt vast dat het beroepsprofiel van het Ad ITM-programma en de bijbehorende BBA van BSN zich globaal in hetzelfde domein bevinden, waarbij het Ad-programma een eigen profiel heeft ter onderscheiding van de bacheloropleiding. In het informatiedossier worden een aantal voorbeelden gegeven van beroepen die inderdaad specifiek zijn voor het vakgebied van International Trade Management, maar dan op veelal 'assistent-niveau'. Het zijn basale managementfuncties waarbij de meer eindverantwoordelijke functionaris vooral op BBA-niveau zal functioneren.

De relatie tussen de eindkwalificaties van het Ad-programma en de eindkwalificaties van de bacheloropleiding is aanwezig en laat een goede afstemming zien. Ten dele overlappen de kwalificaties, maar overall bevinden de bachelor kwalificaties zich duidelijk op niveau 6 van het NLQF (en de Ad-kwalificaties op niveau 5).

Het Ad ITM programma biedt modules aan voor de belangrijkste functionele gebieden van managementopleidingen zoals IBMS en BBA, te weten marketing, finance, operations (supply chain management) en human resource management. Het programma schenkt ook aandacht aan vakken die voor de komende jaren van belang worden geacht, zoals ondernemerschap en internationalisering.

Het panel heeft kunnen vaststellen dat de instelling grotendeels de overeenkomsten en verschillen aangeeft tussen het Ad-programma en de eerste twee jaren van de bacheloropleiding ten aanzien van de inhoud en de opbouw van het curriculum, de gebruikte literatuur, het studiemateriaal en de beroepsvaardigheden. Er is een afsluitende opdracht opgenomen in het programma. De instelling beschrijft naar oordeel van het panel overtuigend dat er voldoende overlap is met het BBA programma en dat er een goed

vervolg mogelijk is naar het uitstroomprofiel International Business binnen de BBA Bedrijfskunde.

Het panel heeft vastgesteld dat voor de onderwerpen Personeel(sbeleid), Voorzieningen en Interne kwaliteitszorg vertrouwd kan worden op de oordelen van het NVAO panel dat de hbo-bachelor Business Administration in 2013 beoordeelde. Eén van de leden van dat panel maakt deel uit van het huidige panel.

Tenslotte heeft het panel geconstateerd dat de instelling een verklaring over afstudeergarantie heeft overlegd.

Het panel concludeert dat het op alle standaarden tot het oordeel Voldoende komt en daarmee op het eindoordeel Voldoende.

Het panel adviseert de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van het nieuwe Ad-programma International Trade Management van Business School Notenboom.

Den Haag, 8 maart 2015

Namens het panel ter beoordeling van de uitgebreide Toets nieuw Ad-programma International Trade Management van Business School Notenboom,

Paul Ganzeboom  
(voorzitter)

Henri Ponds  
(secretaris)

## 1 Werkwijze panel

De NVAO adviseerde in 2012 positief over het Ad-programma International Trade Management (ITM) als programma van de hbo-bachelor opleiding International Business and Management Studies. Op 31 augustus 2014 verviel de CROHO registratie voor deze bacheloropleiding en daarmee ook de registratie voor het Ad-programma ITM. De instelling heeft toen de NVAO verzocht of het Ad-programma ITM ondergebracht kan worden bij de hbo-bacheloropleiding Bachelor of Business Administration. De NVAO heeft welwillend op dit verzoek gereageerd, maar wel een positief oordeel op een (maatwerk) Toets nieuw Ad-programma als voorwaarde gesteld. De maatwerkenpak wordt verder toegelicht in hoofdstuk 4.

Door de maatwerkenpak kon het panel beperkt blijven tot twee vak deskundigen en de Toets nieuw Ad-programma tot de beoordeling van het informatiedossier. Een locatiebezoek maakte geen onderdeel uit van het beoordelingsproces.

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- Voorzitter en lid: Drs. P.N. (Paul) Ganzeboom, dean van het Instituut voor Marketing Management (IMM) van de Hanzehogeschool Groningen;
- Lid: drs. D.W. (Dennis) Righters MBA, zelfstandig adviseur en docent Business Administration, Hogeschool Rotterdam.

Het panel werd bijgestaan door drs. Henri Ponds, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe Ad-programma van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 9832) in acht genomen.

De panelleden hebben zich aan de hand van de door het Ad-programma verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid en hebben onderling, inhoudelijk overleg gevoerd. Naar aanleiding daarvan zijn enkele aanvullende vragen aan de instelling gesteld, waarop deze heeft geantwoord. De antwoorden zijn door het panel meegenomen in zijn afwegingen.

Na intern beraad heeft het panel zijn bevindingen, overwegingen en conclusies geformuleerd. De secretaris heeft op basis hiervan een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd voor commentaar. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen per onderwerp en een eindoordeel over de kwaliteit van het Ad-programma gegeven. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 8 maart 2015.

## 2 Beschrijving van het Ad-programma

### 2.1 Algemeen

Instelling: Business School Notenboom  
Ad-programma: International Trade Management  
Bijbehorende hbo-bacheloropleiding: Business Administration  
Variant(en): voltijd  
Afstudeerrichtingen: Nvt.  
Locatie(s): Eindhoven, Hilversum, Maastricht  
Studieomvang (ECTS): 120 EC  
Sector: Economie

### 2.2 Profiel instelling

Business School Notenboom<sup>1</sup> (voorheen: Hogeschool Notenboom) is onderdeel van de Notenboom Onderwijsgroep en verzorgt behalve hbo-opleidingen ook opleidingen op mbo-niveau. Andere business units van de Notenboom Onderwijsgroep zijn het Erasmus College (vavo-opleidingen voor vmbo, havo en vwo) en het Erasmus Lyceum (vo-opleidingen voor vmbo, havo en vwo).

De geschiedenis van de particuliere onderwijsinstelling gaat terug naar 1958 toen de eerste opleidingen van start gingen. In de loop der tijd werden aan dit assortiment hbo-opleidingen toegevoegd. Business School Notenboom (BSN) werd bovendien door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) erkend als 'rechtspersoon voor hoger onderwijs'. BSN verzorgt momenteel twee professionele bacheloropleidingen: Business Administration (BBA) en Hospitality and Events Management. De opleidingen worden verzorgd in Maastricht, Eindhoven en Hilversum.

De instelling stelt dat zij zich onderscheidt van andere hogescholen door de aandacht voor ondernemerschap en *labour market readiness* in de programma's.

### 2.3 Profiel Ad-programma

Het Ad-programma International Trade Management<sup>2</sup> leidt studenten op tot functies en rollen op het gebied van internationaal zaken doen. Er wordt veel aandacht besteed aan vakken als internationale handel, import en export, logistiek en internationaal recht. De afgestudeerde herkent internationale kansen en is zich bewust van de mogelijkheden in de verschillende exportmarkten. Kenmerk van de werkwijze van een afgestudeerde is de brede internationale oriëntatie.

Het Ad-programma ITM werd al door BSN aangeboden tot 31 augustus 2014. Er zijn geen andere hogescholen die dit Ad-programma aanbieden.

---

<sup>1</sup> Overgenomen uit het NVAO panelrapport Business Administration Business School Notenboom (29 maart 2013)

<sup>2</sup> Website Business School Notenboom

### 3 Ad-programmasbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuw Ad-programma van de NVAO (Stcr. 2014, nr 9832).

Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt het Ad-programma?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil het Ad-programma dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van het Ad-programma als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van het Ad-programma in totaal.

#### *Basiskwaliteit*

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een Ad-programma binnen het hoger onderwijs.

#### *Onvoldoende*

Het Ad-programma voldoet niet aan de basiskwaliteit.

#### *Voldoende*

Het Ad-programma voldoet aan de basiskwaliteit.

#### *Maatwerkbeoordeling*

De NVAO adviseerde in 2012 in het kader van de pilots Ad-programma positief over het Ad-programma International Trade Management (ITM) als programma van de hbo-bachelor opleiding International Business and Management Studies. Op 31 augustus 2014 verviel de CROHO registratie voor deze bacheloropleiding en daarmee ook de registratie voor het Ad-programma ITM. De instelling heeft toen de NVAO verzocht of het Ad-programma ITM ondergebracht kan worden bij de hbo-bacheloropleiding Bachelor of Business Administration. De NVAO heeft welwillend op dit verzoek gereageerd, maar wel een positief oordeel op een (maatwerk) Toets nieuw Ad-programma als voorwaarde gesteld. Maatwerk wil zeggen dat het huidige panel in de mate waarin dat mogelijk is gebruikmaakt van de oordelen in de beoordelingsrapporten van 2012 (over het Ad-programma) en 2013 (over de bacheloropleiding Business Administration). Hierbij is van belang op te merken dat het panellid Ganzeboom ook deel uitmaakte van het NVAO panel dat in 2013 de bacheloropleiding beoordeelde.

### 3.1 Beoogde eindkwalificaties

#### 3.1.1 Standaard 1

*De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.*

1. De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (associate-degree en hbo) in het Nederlandse kwalificatieraamwerk (NLQF, niveau 5). Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van het Ad-programma.

2. Het Ad-programma toont aan dat met een representatieve vertegenwoordiging van het betrokken beroepenveld recent en actief inhoudelijk overleg is gevoerd over het beroepsprofiel van het Ad-programma. Deze afstemming blijkt uit documenten die de neerslag vormen van het ontwikkelingsproces en het resultaat van dit proces: een gevalideerd beroepsprofiel. Deze documenten zijn aan het informatiedossier toegevoegd.

3. Het beroepsprofiel van het Ad-programma en de bijbehorende bacheloropleiding bevinden zich in hetzelfde domein, waarbij het Ad-programma een eigen profiel heeft ter onderscheiding van de bacheloropleiding.

4. De eindkwalificaties van het Ad-programma maken onderdeel uit van de eindkwalificaties van de bacheloropleiding en beantwoorden aan de eisen van de Dublin-descriptoren voor de Short Cycle (zie bijlage 1). Tevens motiveert het Ad-programma het verschil met de eindkwalificaties voor de bacheloropleiding.

5. Het Ad-programma maakt duidelijk op welke functies en/of beroepen het Ad-programma zich richt en hoe het verschil qua handelingsniveau met functies en/of beroepen die horen bij respectievelijk de mbo-4- en de bacheloropleiding geduid kan worden.

#### *Bevindingen en overwegingen*

Ad 1. De beschreven eindkwalificaties voor de Ad ITM opleiding passen wat betreft niveau en oriëntatie (associate-degree en hbo) in het Nederlandse kwalificatieraamwerk (NLQF, niveau 5): de eindkwalificaties zijn door BSN weliswaar in vrij algemene 'can do' statements beschreven, maar ze dekken de NLQF niveau 5 kwalificaties goed genoeg af. Ook vanuit de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van het Ad-programma lijkt die dekking goed genoeg aanwezig. De stage die is opgenomen in trimester 3 van leerjaar 1 borgt bijvoorbeeld de toepassingskant zoals gevraagd in de short cycle Dublin Descriptoren.

Ad 2. Het panel dat de aanvraag Ad-programma International Trade Management in 2012 beoordeelde, was positief over de arbeidsmarktrelevantie van het Ad-programma: *'In dit degelijk opgebouwd dossier maakt de aanvrager duidelijk dat men zich inzake arbeidsmarktrelevantie aansluit bij de algemeen landelijke overwegingen. Daartoe worden gegevens gebruikt van de kenniscentra ECABO en KCH (Kenniscentrum Handel). Bovendien worden er argumenten en overwegingen van de eigen beroepenveldcommissie vermeld. Twee leden van deze beroepenveldcommissie zijn specifiek gericht op International Trade Management. De hogeschool heeft ook een enquête uitgevoerd bij*



*65 bedrijven. Daaruit blijkt dat 60% van deze bedrijven bij een vacature op niveau-5 zou overwegen een Ad'er in dienst te nemen. Zijdelings wordt gemeld dat er mogelijk een afbreukrisico bestaat door het kannibaliseren van de corresponderende bacheloropleiding'.*

Het huidige panel heeft vastgesteld dat de onderbouwing van de arbeidsmarktrelevantie in 2012 in 2015 nog steeds van kracht is. De toelichting die de instelling daarbij geeft in het voorliggende informatiedossier is voldoende overtuigend. Het panel beveelt wel aan om het aantal geconsulteerde bedrijven te verhogen om zo nog meer grip te krijgen op de aard en de omvang van de behoefte aan Ad-gestudeerden ITM.

Ad 3. Het panel stelt vast dat het beroepsprofiel van het Ad ITM-programma en de bijbehorende BBA van BSN zich globaal in hetzelfde domein bevinden, waarbij het Ad-programma een eigen profiel heeft ter onderscheiding van de bacheloropleiding. In het informatiedossier op pagina 3 worden een aantal voorbeelden gegeven van beroepen die inderdaad specifiek zijn voor het vakgebied van International Trade Management, maar dan op veelal 'assistent-niveau'. Het zijn basale managementfuncties waarbij de meer eindverantwoordelijke functionaris vooral op BBA-niveau zal functioneren.

Ad 4. De instelling beschrijft op pagina 5 van het informatiedossier de relatie tussen de eindkwalificaties van het Ad-programma en de eindkwalificaties van de bacheloropleiding en toont daarbij aan dat er sprake is van goede afstemming. Ten dele overlappen de kwalificaties, maar overall bevinden de bachelor kwalificaties zich duidelijk op niveau 6 van het NLQF (en de Ad-kwalificaties op niveau 5).

Het panel vraagt aandacht van de instelling voor de vergelijking van de eindkwalificaties Bachelor 9 ('ICT-vaardig') en Ad ITM 6 ('beheerst de financiële aspecten van handelsactiviteiten'). Deze vergelijking lijkt niet juist. Bachelor 9 heeft geen direct inhoudelijke relatie met Ad ITM 6. Het panel vraagt zich af of Ad ITM 6 niet eerder valt te plaatsen onder Bachelor 2 ('Schakelen en verbinden'), als zijnde het belangrijke financiële functionele gebied. Ook overweegt het panel of bij Bachelor 9 ('ICT-vaardig') aandacht voor online marketing of CRM-tooling niet beter op zijn plaats zijn. Of basale Excelvaardigheden? Het panel adviseert om ICT/Financial skills niet alleen in afzonderlijke vakken aan te bieden, maar ook geïntegreerd, zodat Ad-studenten deze vaardigheden verder ontwikkelen en leren te beheersen.

Ad 5. Het panel ziet dat de instelling het Ad ITM programma duidelijk neerzet als een hbo-programma, omdat er veel parallellen zijn met de bacheloropleiding. Daarmee is er voldoende onderscheid ten opzichte van het MBO-4 niveau (de instelling wil de doorstroom vanuit een Ad start naar de BBA nadrukkelijk bevorderen). Anderzijds is het verschil in eindkwalificaties en opleidingsinhoud met de bacheloropleiding helder (pagina 5 informatiedossier).

Het panel ziet voldoende differentiatie in functies op Ad- respectievelijk bachelorniveau in het werkveld (zie ook Ad 3). De opleiding dient er wel voor te waken dat alle betrokken Ad-afgestudeerden op het gewenste niveau in het beroepenveld terecht komen.

*Conclusie: voldoende*

Alles overwegend is het panel van oordeel dat het Ad-programma voldoet aan de eisen van deze standaard. Het panel geeft de instelling enkele (hierboven) adviezen mee om het Ad-programma verder te verbeteren.

## 3.2 Programma

### 3.2.1 Standaard 2

*De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.*

1. Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het beroepenveld en het vakgebied.
2. Het Ad-programma geeft de verschillen aan tussen het Ad-programma en de bacheloropleiding ten aanzien van:
  - de inhoud en de opbouw van het curriculum
  - de gebruikte literatuur en het studiemateriaal
  - de aan te leren beroepsvaardigheden (waaronder reflectieve vaardigheden).

#### *Bevindingen en overwegingen*

Het Ad ITM programma biedt modules aan voor de belangrijkste functionele gebieden van managementopleidingen zoals IBMS en BBA, te weten marketing, finance, operations (supply chain management) en human resource management. Het programma schenkt ook aandacht aan vakken die voor de komende jaren van belang worden geacht, zoals ondernemerschap en internationalisering (vergelijk met 'Sectorale Verkenning' (Vereniging Hogescholen, Commissie Sent, nov 2014). Bij het onderdeel Marketing lijkt echter aandacht te ontbreken voor Online marketing, zeker gezien het verplaatsen van het e-business project; dit is absoluut een aandachtspunt gezien de grote werkgelegenheid – ook internationaal- op dit gebied. Online marketing kan gekoppeld worden aan een andere module. Immers, online marketing is een feit in de 21<sup>e</sup> eeuw!

Het panel heeft kunnen vaststellen dat de instelling grotendeels de overeenkomsten en verschillen aangeeft tussen het Ad-programma en de eerste twee jaren van de bacheloropleiding ten aanzien van de inhoud en de opbouw van het curriculum.

De gebruikte literatuur en het studiemateriaal zijn identiek voor het Ad-programma en de eerste twee jaren van de bacheloropleiding.

Ook de aan te leren beroepsvaardigheden in het Ad-programma en de eerste twee jaren van de bacheloropleiding komen sterk overeen (bijvoorbeeld ten aanzien van reflectieve vaardigheden). Wel merkt het panel op dat het boek van Trompenaars ('Over de grenzen van cultuur en management') zowel op de literatuurlijsten van het Ad-programma en de bachelor opleiding voorkomt, maar in het Ad-programma niet ten volle benut lijkt te worden, omdat er in het Ad-programma geen aandacht is voor 'de ethische aspecten van zakendoen'. Zou dit aspect niet ook in het Ad-programma aan de orde moeten komen?

#### *Conclusie: voldoende*

Alles overwegend is het panel van oordeel dat het Ad-programma voldoet aan de eisen van deze standaard.

### 3.2.2 Standaard 3

*De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.*

1. De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma.
2. Het Ad-programma bevat een afsluitend onderdeel, waardoor er sprake is van een eigenstandig curriculum binnen de bacheloropleiding.
3. De hogeschool maakt de samenhang van het Ad-programma met de bacheloropleiding inzichtelijk en toont aan dat studenten van het Ad-programma door middel van minimaal één studeerbaar vervolgtraject van maximaal 150 EC in staat zijn om de eindkwalificaties van de bacheloropleiding te realiseren.

#### *Bevindingen en overwegingen*

Ad 1. Het panel stelt vast dat het Ad-programma ITM modules aanbiedt voor de belangrijkste functionele gebieden van managementopleidingen zoals IBMS en de BBA, te weten marketing, finance, operations (supply chain management) en human resource management, en dat deze modules goed worden aangevuld met personal skills, talen en ondernemen. Deze verschillende onderdelen samen vormen de kern van een management beroepsprofiel in een duidelijke internationale context.

Ad 2. Er is een afsluitende opdracht opgenomen in het programma. De laatste 16 EC van trimester drie van leerjaar twee zijn duidelijk afrondend en integrerend op te vatten. Het gaat om de Ad opdracht / onderzoek (6 EC) de beroepsvormende stagen (10 EC)

Ad 3. De instelling beschrijft naar oordeel van het panel overtuigend dat er voldoende overlap is met het BBA programma en dat er een goed vervolg mogelijk is naar het uitstrooprofiel International Business binnen de BBA Bedrijfskunde.

#### *Conclusie: voldoende*

Alles overwegend is het panel van oordeel dat het Ad-programma voldoet aan de eisen van deze standaard.

### **3.2.3 Standaard 4**

*De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.*

Het didactisch concept is in lijn met de beoogde eindkwalificaties en de werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

#### *Bevindingen en overwegingen*

Het panel stelt vast dat het didactisch concept grotendeels overeenkomt met het gehanteerde concept in de geaccrediteerde bacheloropleiding (NVAO paneladvies van 29 maart 2013). Gezien de sterke inhoudelijke overeenkomst tussen de eerste twee jaren van de bacheloropleiding en het Ad-programma voldoet het concept voor het Ad-programma.

#### *Conclusie: voldoende*

Alles overwegend is het panel van oordeel dat het Ad-programma voldoet aan de eisen van deze standaard.

### **3.2.4 Standaard 5**

*Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.*

1. De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde eindkwalificaties.

2. Voor Ad-programma's van bekostigde hogescholen geldt dat deze toegankelijk en studeerbaar moeten zijn voor alle studenten die aan de wettelijke instroomeisen voldoen. In de voorlichting aan potentiële studenten kan de bekostigde hogeschool duidelijk maken op welke doelgroep het Ad-programma zich primair richt.

3. Ad-programma's van niet-bekostigde opleidingen kunnen gericht zijn op specifieke doelgroepen. Ad-programma's mogen echter geen bedrijfsopleidingen zijn. Het is een beroepsgericht programma, dat wil zeggen studenten volgen een programma dat gericht is op een gedefinieerd beroepsniveau (en niet op één of enkele functies van één bedrijf of organisatie) en dat hen voorbereidt op de realisatie van eindkwalificaties die voldoen aan de Dublin descriptor, Short Cycle. Na afronding van het Ad-programma moeten studenten, desgewenst, binnen de hierboven gestelde voorwaarden kunnen doorstromen in de bacheloropleiding.

De hogeschool spant zich nadrukkelijk in om te voorkomen dat de volledige studentenpopulatie bestaat uit een groep werknemers van één bedrijf of organisatie.

#### *Bevindingen en overwegingen*

Ad 1. De instelling hanteert voor het Ad-programma dezelfde wettelijke toelatingseisen als voor de bachelor opleiding, alhoewel de instelling dit duidelijker in het informatiedossier had kunnen vermelden. Hoofdstuk 2 van de OER vermeldt de toelatingseisen en die zijn conform de wet en zien er compleet en helder uit.

Ad 2. Niet van toepassing voor een niet-bekostigde hogeschool.

Ad 3. Volgens het panel wijst niets in het informatiedossier op een functiegerichte aanpak in het Ad-programma. Studenten worden beroepsgericht opgeleid, waardoor het panel er vertrouwen in heeft dat afgestudeerden zullen voldoen aan de Dublin descriptor Short Cycle.

Naar verwachting zullen er geen of weinig werknemers van bedrijven in het Ad-programma starten. Het betreft immers een voltijdse variant.

#### *Conclusie: voldoende*

Alles overwegend is het panel van oordeel dat het Ad-programma voldoet aan de eisen van deze standaard.

### **3.2.5 Standaard 6**

*Het programma is studeerbaar.*

Factoren, die betrekking hebben op het programma en die de studievoortgang belemmeren worden zoveel mogelijk weggenomen. Studenten met een functiebeperking krijgen bovendien op dit aspect extra studieloopbaanbegeleiding.

#### *Bevindingen*

Gezien de grote overeenkomst met de eerste twee studiejaren van de geaccrediteerde bachelor opleiding verwijst het panel hier naar het positieve advies van het NVAO panel over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

#### *Conclusie: voldoende*

### **3.2.6 Standaard 7**

*Het Ad-programma voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.*

Omvang en duur:  
Associate-degreeprogramma: minimaal 120 EC

*Bevindingen*

De omvang het Ad-programma is 120 EC

*Conclusie: voldoende*

### **3.3 Personeel**

#### **3.3.1 Standaard 8**

*Het Ad-programma beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.*

*Bevindingen*

Het personeelsbeleid voor het Ad-programma is identiek aan het personeelsbeleid voor de geaccrediteerde bacheloropleiding en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

#### **3.3.2 Standaard 9**

*Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.*

*Bevindingen*

Het in te zetten personeel voor het Ad-programma is in hoge mate identiek aan het personeel dat ingezet wordt voor de geaccrediteerde bacheloropleiding en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

#### **3.3.3 Standaard 10**

*De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.*

*Bevindingen*

Het beleid met betrekking tot de omvang van het personeel voor het Ad-programma is identiek aan het beleid op dit punt voor de geaccrediteerde bacheloropleiding en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

### **3.4 Voorzieningen**

#### **3.4.1 Standaard 11**

*De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.*

##### *Bevindingen*

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn identiek voor het Ad-programma en de geaccrediteerde bacheloropleiding en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

#### **3.4.2 Standaard 12**

*De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.*

##### *Bevindingen*

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn identiek voor het Ad-programma en de geaccrediteerde bacheloropleiding en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

### **3.5 Kwaliteitszorg**

#### **3.5.1 Standaard 13**

*Het Ad-programma wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.*

##### *Bevindingen*

De interne kwaliteitszorg van het Ad-programma en de geaccrediteerde bacheloropleiding zijn identiek en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

#### **3.5.2 Standaard 14**

*Bij de interne kwaliteitszorg zijn het Ad-programmas- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van het Ad-programma actief betrokken.*

##### *Bevindingen*

De interne kwaliteitszorg van het Ad-programma en de geaccrediteerde bacheloropleiding zijn identiek en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

### **3.6 Toetsing**

#### **3.6.1 Standaard 15**

*Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing.*

##### *Bevindingen*

Het toetsbeleid en de uitvoering van toetsing in het Ad-programma en de geaccrediteerde bacheloropleiding zijn identiek en daarom verwijst het panel hier naar het positieve paneladvies over de bachelor opleiding (paneladvies 29 maart 2013) in het kader van realisatie herstel.

*Conclusie: voldoende*

### **3.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen**

#### **3.7.1 Standaard 16**

*De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.*

##### *Bevindingen*

Bij brief van 9 maart 2015 aan de NVAO heeft de instelling verklaard dat eenmaal gestarte studenten het Ad-programma in de nominale tijd plus een redelijke termijn kunnen afmaken. Ook verklaart de instelling dat zij voldoende financiële draagkracht heeft om deze toezegging gestand te kunnen doen.

*Conclusie: voldoende*

### **3.8 Algemene conclusie over de kwaliteit van het Ad-programma**

De kwaliteit van de nieuwe Ad-programma is voldoende.

## 4 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
<b>1 Beoogde eindkwalificaties</b>	1. De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
<b>2 Programma</b>	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	V
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	V
	6. Het programma is studeerbaar	V
	7. Het Ad-programma voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	V
	<b>3 Personeel</b>	8. Het Ad-programma beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid
9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma		V
10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma		V
<b>4 Voorzieningen</b>	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	V
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	V
<b>5 Interne kwaliteitszorg</b>	13. Het Ad-programma wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	V
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn het Ad-programmas- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van het Ad-programma actief betrokken	V
<b>6 Toetsing</b>	15. Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
<b>7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen</b>	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
		V
<b>Algemene conclusie</b>		V

V = voldoende O = onvoldoende



## **Bijlage 1: Samenstelling panel**

Voorzitter: Drs. P.N. (Paul) Ganzeboom

Paul Ganzeboom werkt als dean, instituutdirecteur van het Instituut voor Marketing Management (IMM) van de Hanzehogeschool. Hij is daarnaast leading dean van het Kenniscentrum Ondernemerschap (KCO) van dezelfde instelling. Hiervoor was hij dean, instituutdirecteur van de International Business School (IBS). Als dean van IMM is hij verantwoordelijk voor ongeveer 120 personeelsleden en 1800 studenten (Commerciële Economie vt/dt/du, Small Business & Retail Management, International Business & Languages). Als leading dean en voorzitter van de Stuurgroep KCO is hij overall verantwoordelijk voor het toegepaste-onderzoeksbeleid van het KCO, voor zowel de strategie als de operationele resultaten van dit kenniscentrum, waarbij ondernemerschap één van de drie belangrijkste speerpunten vormt van het onderzoeksbeleid van Hanzehogeschool Groningen. Ganzeboom heeft eerder deelgenomen aan NQA-visitaties van de hbo-bacheloropleidingen International Business van Hogeschool Zuyd en de hbo-bachelor Small Business and Retail Management van de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Beide panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Lid: Drs. D.W. (Dennis) Righters

De heer Righters heeft in diverse functies en uiteenlopende werksituaties ruime kennis van en ervaring met bedrijfseconomische en managementvraagstukken opgedaan. Ook is hij door zijn docentschap goed bekend met het hoger beroeps onderwijs. De heer Righters heeft deelgenomen aan de NQA-auditortraining hoger onderwijs en heeft vanuit eerdere visitaties (onder meer als voorzitter bij de visitatie van de opleiding Facilitair Management) kennis van de accreditatiesystematiek. Hij heeft vanuit opleiding en werkervaring internationale kennis van het domein en is daarnaast gediplomeerd Lead-Auditor ISO-9002. Als parttime docent op een HEAO beschikt hij over deskundigheid en affiniteit met het werkveld. Tevens heeft hij als zelfstandig consultant ervaring op het gebied van bedrijfseconomische en managementvraagstukken, kwaliteitsmanagement in het bijzonder. Sinds 2004 is de heer Righters als docent Organizational Behavior & Marketing verbonden aan de Rotterdam Business School (onderdeel van Hogeschool Rotterdam). Rotterdam Business School heeft een internationaal karakter vanwege het feit dat de studentenpopulatie uit 45 verschillende nationaliteiten bestaat en het curriculum Engelstalig is. Daarnaast heeft RBS internationaal aansluiting bij diverse partnerscholen (Demi) verspreid over Europa, Noord Amerika en Azië. Met deze Demi partners vindt uitwisseling plaats en kunnen wederzijdse studenten een gedeelte van hun studie bij de RBS volgen en/of afronden en vice versa.

Het panel werd bijgestaan door drs. Henri Ponds, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en secretaris.

## **Bijlage 2: Programma locatiebezoek**

Niet van toepassing

## **Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten**

*- Informatiedossier Ad-programma*

## **Bijlage 4: Lijst met afkortingen**

Ad	associate degree
ba	bachelor
ECTS	European Credit Transfer System
hbo	hoger beroepsonderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe Ad-programma International Trade Management van Business School Notenboom.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E [info@nvaonet](mailto:info@nvaonet)

W [www.nvaonet](http://www.nvaonet)

Aanvraagnummer 003398